Paidar 1/8/27

Is beag nár ṡeoluiġeadar

Níor ṁaiṫ leiṫe duine ar biṫ dá feiceáil

ag dul cum sgoile is mó a ċaiṫ mé mo ṡaoġal agus an ċuid eile dé is díṫ céille

go ngeóbfaidh sí slán aiṫriġ

ag éiriġe in aois

go ndéanfaḋ sé leas dó

d'féadfá do leabar a ṫabairt go ndearnas

píosa bráthtuighsheáchta = míthuigseóir

saoghal ag teacht ar ngnóis leabhar le haois

aighthear a bhí air agus é ag breathnú suas

gléigeal — geal gléigeal

níl aon ghnaoi a'm-sa dul níos fuide

balaí na gaoithe agus gráin an tsnuaidh a bhí air ag teacht

tórmheadhacht na cú agam-sa é agus gan fios a dhath

Sháruigh an fhoighid an chuimhniughadh

go ghrón a chur ~~[illegible]~~ roimhe ag déanamh folach duit

ní mhéaduigh do shéachtain

duine ar bith a mhisneocas agus a leagas amach é féin ar rud a dhéanamh tá airgead le piocadh ar na bóithre aige

Ní thairg mé fuar nó folain

gá ċeartuiġ go céin ár
a ḃfuair sé an t-airgead.

i ndona an bealaí a ḃfuil
sí a ṡiúl

droma dá druit

an ḃéist in Ruaidig

i gcriunas na coille le cuim
na hoíḋċe

bairín aráin

mar sa páiża

Cóm neaṁbáltha is atá
an teanga i n-ordóig ní
fuil i gcurpla

fan inniu buil go máirach

Sgolbh na fearóige léice
(Lonaiż)

Baḋ ṡeo bairngealbaic agus ní ra
tír sé a rugaḋ í. Sé an
ċaoi a d'éirig sí tairsir
i gceal. fuair a fear bás
7 sé ar ḟan ina ḋiaiḋ
aon ṁac aṁáin léi sé
mar ḃí sé suas bliain is
fiċe nó dá b. is fiċe,
nuair ṫarla an díṫ céille.

seo-dó. bíodh sé ag smaoineamh
le cladaiġ agcaiteann an
lae dó ~~ta~~ féin nuair bíodar
ansleaṁnaíocht. Ní raibh aon
ġabáil oibre dóibh. Ach an lá
seo nuair ḃreaṫnaiġ sé amaċ
ar an gcuan ċonaic sé
curraċ ag déanaṁ air,
iompa céad uaire 7 gan
inntí ach aon duine aṁáin.
Ċuaiġ an sgológ amaċ
faoi fiarog leaṫ. Ní raibh
sé mór deas ná beag gránna
agus é faoi fiarog leaṫ
"mbeannuiġe Dia dhuit", arsé
le Mac na Baintreaḃaiġe.
Dia 's Muire dhuit, adeir
Mac na B.
Tá ar seal annsin agat,"

adeir sé
"Níl loċt ar biṫ air", adeir
Mac na B.
"An n-imreoċá cluiċe cártaí",
adeir an Sgológ
"Ní imreoċainn", adeir
Mac na B.
Bíodh Mac na B. an cluiċe
"Cuir do ġeall anois," adeir
an Sgológ
"Cuirim faoi ġeasa ṫú"
adeir sé, "beiḋ [illegible] féin
do ċolainn bán agam [illegible]
sa mbaile [illegible]."
"Beiḋ [illegible] orm, adeir
an Sgológ
"An mbeiḋ ṫú annseo
arís amáraċ? adeir an
Sgológ

"Céad," arsa Seáinín
Nuair chuaidh Mac na b.
abhaile ní raibh blas le
feiceáil dá chuid talmhan
nach raibh faoi shioc
Ós bhí bréanú [?] thug sé
tharais ní raibh ceann
aca le feiceáil faoi
ceann dá ngoirtéad.
"Ná bac hé," adeir Mac na
b., "buachaill báire thusa"
Dhírigh léir ar maidin
lá ar na mhárach tar éis
a bhric. Agus chuir sé
na sacsa ceadna [?]
ceapann go bhfaca sé an
duirrach [?] ag teacht arís
agus roimpi céad uair
agus gan rinne ach

aon duine amáin
fear go d'focal sin ar
Seáinín le M. na. b.
An ningreóg [?] mud chuice
Ale jnoin [?] ar Seáinín
Tá mé sásta adeir
M. na b.
Buail M. na b. arís an
dara lá
Cuir go ghear anois adeir
an sgológ
Tá mé sásta chuir faoi
mhór gheara na bliana
sin adeir M. na b.
ní bean is breágha faoi'n
saoghal a bhí roimham ag
baile anois
Beidh a thoil ort adeir
a'S.

a' mbeidh sé annso anocht
adar a S.
Béidh adeir sé
Dhiúltuigh leis. Nuair
a chuaidh sé abhaile bhí
an bhean ba bhreaghtha
a conaic aon fear ariamh
ag dul amach roimh an
dorus
Nuair a bhreathnuigh sé
isteach bhí sí imighthe
Sin dá chlear bhreathnuighe
annsin adeir sé
Maidin lá ar na mhárach
chuaidh sé san áit céadna
...a bhí sé ann
nuair chonaic sé an
currach ag teacht agus
lompa céad uair 7 gan

linn ach aon duine amháin
nuair a tháinig sé ann
tír bhreathnuigh an S. go
... sé an fear is dílse
ar an S. a chas ariamh ...
a n-iarrachtaí ...
eile Innis adar sé
is mise Leon adar sé. ...
b. ach céad ... adar sé, ...
nár fhága sé an scoil ar
an talamh agus nár fhága
sé an bhean ag baile
Níl bréag adeir a' S
nár chuir sé an t-ágh...
in do margadh na bainidh
a chuir ann agus fanacht
ann, an bhean a chuir ag
t'árus agus ag fanacht ann

aċ beiḋ sí níos críonna
an ċéad uair eile béiḋ
fios agat a ṁic ó adeir
sé go bhfuil ceannaċ
mór ar ṫall aċ gabfamuid
ag rinnce ar cúl ar bí
adeir sé
Ceadair ag rinnce agus
gnoṫuiġ an S.
Cuir do ṡeas anois
adeir M. na b.
ní beag duitse a ṫuirse
adeir a' S.
Cuirimse faoi ġeasa ṫú
adeir a' S, trí ~~[illegible]~~
beannuiġe Dia ~~í~~ a
ṫabairt in mo ṫeaċ ~~sé~~
ins an domhan ṫoir
.

Caiṫfear domsa caiṫfiḋ do ṫeaċ
adeir M. na b.
Cuir do ṫrom romhat ad. an
S. agus deanfaiḋ sí adhlac
duit díṫriġ le haon
duine acaḃ ina ḃealaċ
féin
Ṫáiniġ mac na b. isteaċ
7 cuir sé bos faoi n-a leiceann
7 ṫosuiġ sé ag déanamh
dubrón.
Ṫig a ṁáṫair ċun bruinne
sé Raċaimíd i mbannuiḋ
a ṁic ad. sí gur mac
faoi ġeasa ṫú
Ṫosuiġ sí ag innsint
~~[illegible]~~ dí ar a gcaoi ar
innis mise duit-se ceard
a ṫárla in ... na

[illegible] lá
Tiocfaiḋ sé ón mbád
sin ad. sí ach geoḃfaiḋ
sé trioblóid tá grúpa
deartḃráiṫreaċas anois rompa
ad. sí romhat ar an
mbealaċ agus sgaird aca
lonnra ad. sí grúpa
faiċ tá deiċ míle fear
idir gaċ aon dá ṫeaċt aca
fuirfiḋ uirṫ anois
ad. sí gní cáca uirṫi
ġoirce ḋuit cuirfiḋ
mé lán bairr fearr
de mo cuid fola ris gaċ
aon cáca aca ní béiḋ
siad féin uaiġ romhat
agus ní béiḋ aon
[illegible] ar a gcuid mná

loingṡin a ċabuirṫ ḋuit
mar tá fios ag na mná
ad. sí go bfuil gráin
aca ar Éireannaiġ
Nuair ṫiocfas tú go
dtí an céad [illegible]
adair sí ~~a feicean ra~~
~~[illegible]~~ buail a' cába seo
ni taoiḃ clé air. Déan
an rud ceadna le fáil
ċaon duine ~~[illegible]~~ eile
eile agus béiḋ fios
aca an p. nuair sin
cé tá ann agus ní
mac gan páirte ṫú
mara dtreoraiġe siad
sin tú ad. sí níl moran
baramail agam asat

ṫug sé leis a capall
srian 7 diallaid agus
tairng sé le cuing
na hoiḋċe ag ṫiġ an
cead dearbraṫara. bí
bean a tiġe á réiḋteaċ a
cuinn
An dtriubartá loisín
ad. sé do sgráignaiseanna
go maidin
Triubairfainn ad. rí dá
bféadfainn aċ sgarad an
ré teaċ go fáċaí
feicfiḋ tú féin ad. rí
go mbainfiḋ mise
ceart de
Ó muise go bfóiriḋ Dia
orm adair rí

millfeaḋ sé idir a ḋá ineain
tú ad. rí
feicfiḋ tú féin adair
sé naċ millfiḋ
Ā ad. rí a ċomairle
féin do mac Jannaisin agus
ní bfuair srian níos
mearr. Cuir isteaċ go a
capall [ad. rí] gan stábla sin isteaċ
Triubairfaiḋ mise anois
ad. rí go báile siúd agus
sé an báile dtrean-nuaiḋ agus
é ad. rí le geit go
dtáinig an fainic.
maise go céin ár
adair sé a bfuair tú
an falcacán fir.
Tabair cead do a bíṫ
tiġ adair rí

an ionnsuí tairis don ḟéaċaint
buail [illegible] leis an
gcáca ó gur a taoibh [illegible]
mairg na ceadta míle
fáilte abair sé roimh a
mac mo ḋeirḃṡíre ar
Éirinn 'ach mo [illegible]
níor [illegible] ad. sé [illegible]
dom do ṫalṁa. [illegible]
óg ní ḟaoi ġearr
ġoirte ċun [illegible]? ad. sé
ní ḟéadfainn aon ċunntas
a ṫabhairt duit ad. sé
aċ gur ċuir sé faoi
ġearra mé trí [illegible]
dia a ṫabhairt gur ṫeaċ
mr a domhan ċoir
ṡo ṡgolo ġránna
cur-[illegible] é

anois adair sé ní mair
hom beir gaċ Domhnáll
i do [illegible]. Tá [illegible] [illegible]
ainm anois ad. sé [illegible]
ṫabhair leat [illegible] [illegible]
ní gan oiḋċe anáirde i
[illegible] mo ḋeirḃṡiúr [illegible]

Peadar 'ac Fualáin 1/8/27
[illegible] go l. 79

Cuaċóg

I nÁrainn dom an dara lá de
mí Lúġnasa in aice le [illegible]
connaic mé péire riabóg móna
agus cuaċóg ġá beaṫú aca
bí an ċuaċóg suiḋte i lár
páirce bige 7 í ag séarċaraoiḋ
agus an péire ċan beag go
cruaḋóġaċ ag taḃairt bíḋ ḋí
Tá an páirc beag ~~[illegible]~~ sínte faoi
bun na haille, an aill atá
ar an taoḃ ~~ṫiar~~ ó ṫuaiḋ de'n bóṫar
ag dul go hEoċaill suas ar
Cill Rónáin. Cuaḋas isteaċ
sa ~~b~~ páirc go ḋí go ndeaċas
i bfoisgeaċt dó ṡlat déag
de'n ċuaċóg. D'ḟanas
tamall im ṡuiḋe á faire
agus bí na riaboga móna

go creadógach gá bheith fead
an aga. Bhí an ~~[illegible]~~ cuaichín
ina suidhe ar an bhféar nó
ar an bhfód lom 7 sílfeá go
raibh sí ag iarraidh fanacht
i bhfolach bhí sí có dlúth leis
an talamh. D'árduigheadh sí a
ceann an tam a gcluineadh
sí guth na préachóige. Bhí sí
có mór faoi sé leis an préachóg
d'itheadh sí go ~~[illegible]~~ santach
agus bhí biadh an préachóg níos
imighe leath-móirmeádh uaire
nó go mbeadh sí ag casaoid
arís
Sílfear dul níos goire dí
ná mar bhíos. Nuair chonaic
na préachóga ag gluaiseacht
mé thosuigheadar ar a chéile

i gcionn na cuaichóige, ag
teacht isteach ag iarraidh [illegible]
í a mealladh chun siubhail
ó imigh sí achar beag agus
bhí i ndon gluaiseacht ar
sgiathán có maith. [illegible]

2.8.27

An tríomhadh lá de Lughnasa.

Ag teacht ó Chill Murbhigh indiu
[illegible], tráthnóna tar éis luighe
na gréine, chonnacas an chuaich
arís bhí sí i lár páirce
beag arís, ar an taobh thoir
den bhóthar i ngar le
Teampull Bhreacáin. Mar ach
an casaoid chéanna a bhí ar
siubhal aice agus na préachóga
gá freagairt ní thiubhairfainn
faoi deara í. Cuadar síos

an aill agus is teas na bráithrín
Choinnigheas go dlúth le balla
go dtáinigeas go dtí an
pointe ba ghoire dí agus
d'fhanas an tocair gan cor
asam 7 na trí éan dá
bhfeaca agam. Bhí an dá éan
beaga go gnaiththeach ar fud
na páirce ag fágaint don
chuachóg agus ag teacht go
dtí í le bia. An fad
bhídís [illegible] uaithe bhíodh
sise dá ngearán 7 [illegible]
dá freagairt. Chonnaic mé
an réabóg ag teacht anuas
ar druim na cuachóige go
minic agus ag tabhairt bídh
dí ar an gcuma sin. Shíl
mé nár [illegible] riamh don

chuachóg go bhfuighinn amharc
maith uirthi. Ghluaiseas amach ón
mballa go réidh ar fad gan aon
fhuadar fúm 7 ní thugainn
coismhéig ach uair gach moiméad.
Ní rabhas dhá shlat ón
mballa nuair chuaidh na réabóga
faoi scanradh mé 7 d'éirigheadar
d'en talamh 7 chuaidh ar
balla na páirce agus iad
ag glaodhaigh go himnidheach ar
an gcuachóg. Níor chorruigh
sise. Thugas coismhéig eile
coismhéig eile coismhéig eile
go dtí go rabhas i bhfoisgeac-
t slat dí. Bhí sí ina
luighe ar a' talamh gan cor aisti
d'ardaigh sí a ceann go tobann
amhlaidh is dá mbeadh sí gan

taḃairt faoi deara dem ċéad
uair, aċ níor ṁisde í.
d'ísliġ a ceann arís 7 ṫosnuiġ
ar an gcaravdíseal arís.
le linn an ama seo bhí na
préabóga ag glaoḋaċ den
mballa. Ṫugas coisméig eile
coisméig eile, coisméig eile
bíos i bhfoisgeaċt trí slat
dem ċuaċóig agus aiṫeant
breiṫ agam uirṫi. Bhí sí
ina luiġe go socair anuisin
poṅam. Ṫugas faoi deara
an brollaċ mar béaḋ ar
fionnċuil, na sríocaí trearna
geal 7 corcra, agus an
dromín corcra, an ceann
liaṫ. Síleas dul níos goirt
í. D'éiriġ sí 7 d'imṫiġ

Ṫug éinín de ionnsaiġ an baile
faoi deara go bráiṫ mé agus
ṫáiniġ fear óg 7 malraiġ anuas
go dtí an bóṫar ġam faira
Nuair ṫáiniġeas aníos labhraiġeas
leo. Bhí eolas aca ar an gcuaċ
7 ar a banaltra. An ċaológ,
deir siad, a ṫógas an ċuaċóg.
Dubairt an fear liom go bhfuil
dá ċineál de na caológa ann
agus go bhfuil pipit mar
banaltra ar ċeann aca

3/8/27.

Ḃí nead ag an ḃfreacán cordearg sin seanċaiṫoluir i ngar le tocaill i mbliana. (Ḃreacán a ṫugas uirṫi ṫrácaim air)

Deir fear in tocaill liom go neadann péire fiaċ duḃ ins an aill i ngar le dún Aonġusa gaċ bliain. Cuireann an sean péire ruaig ar an dá ċeann óga ċoṁ luaṫ is bíos siad i n-don imṫeaċt. Is minic a ċonnaic sé na cuiṫre agus sin an áit is dóiġ "Doṁnall duḃ" atá aca ar an ḃfiaċ duḃ.

4/8/27. Praslacáin créal
éan aille. Tá beag dath ar nós
éin ghúrainn air. Gaibrín dearg
bíonn sé san bhfarraige in éindigh
leis na héanacha aille.

— Muiris Mór

(Rawleacin widgeon) — seal ?
Cóirnín (fuaim cuirnín agus
srannghil san é) bíonn
an cóirnín faoi na clocha

— Muiris Mór

Gé geal = herring gull
má bhactar leis an nead
bíonn sí fiochmhar. Bí
an gé geal a leigean
amach a sgreadaí

— Muiris Mór

Cearca geala = baoidhcí

~~Tá siad breac — geal dubh agus breac. Ní comhacha aille iad. Bíonn nead ar an gcrígh ...~~

— Muiris Mór

Táirrimioch agam ar giolla na
cuaiche i dTír Bóghaine

Miss Gallagher N.T. Oulli

Fiodóigín sláibe (i mBréana Ghortcoise)
= giolla na cuaiche

Kittiwake = Saidhbhréar
Dhuadlóg
Praslacán Puffin

5/8/27

Saidhbréor = Kittiwake

Mícéal Ó Madáin - Inis Meáin

Puffacán (?) puffin — Kid.

Pufflaca

bí camgob tamall i gCill Rónáin
an samhradh seo. Connaic an
t-oibreán é 7 é ag fágaint
ag na póniaí

Cipleacán [illegible]

Díomuaí

Díombuaí

Ní beidh tú díombuaí
dá do chuid trioblóide

Teampull Pocalla

Mícéal Ó Maoláin

Tomás Peircín bíodh ag
cuartú tú [illegible] liom

Caithfidh mé [illegible] a chabhair
do

Dhé bhfeadh féad
~~[illegible]~~ síos go dtigh
tú go dtí an leacan
(go dtí an airgead —
an tsaill an áit a bhfuil [illegible] (the birds
bruach na haille cries

cábla faoi do lámh 7 anuas
faoi do ghabhal

Ní raibh [illegible] na firmeoige
aca le [illegible] ar an bpoll.

Ócrap [illegible] 'gam [illegible]
le haill

ba geall le toirneach
na héin an broll

'adubhairt' arsa Tomás
= 'céard a dearfaidh'?
'géabhfaid mise foinnadh,' arsa Tomás
= 'is mó an sgéal rinne nú mise' arsa[illegible]

Tosuig sé ag sonnadáil
foinnian le málda (gabholl)

na haibhcaicha 7 crevices
ndeabhaigh amach le slat
7 sbarán ar a bárr

áit an-bhréan 7 salach

ndéaibirgeamar ócht sgór
Tanaicha istigh an broll san
Tanaicha eile uile, ach
gá ichlim

bhí mise gá sínteach aig
Tomás 7 aige gá marbhadh
— ag caradh na gceann díobh

bhí dá poll ann — ceann
istigh. ba fairsinge an poll
istigh ná an poll amuich

bíodh geaman fáil igfás istigh
an ón ngráin a rinne na
cuilin istigh aig [illegible]
bhí aribhag igfás san [illegible]

i mór féad mé baint ópa
(tréir)
mé omadán

d'féadfá imtheacht isteach
ar do ċromadh

teacht amach trí na
beanntain cailce ag treisiú.
le fáinne romhainn [illegible]
isteach sa bpoll

bíodh an t-oileán romhainn
ag dul síos na [illegible]

gannsearaċ = inn ~~[illegible]~~ [punches]
'e cuir ar ailt e bealaċ
a [illegible] sin féin an [illegible]

d'íolainn na beanntain
le [illegible] na [illegible]
tá [illegible] go maith le [illegible]
7 an cluiche go maith

teacht le féar — mur mór

tá sin ar fógnaim mar
na beanntain ailte

cluiche foirleáin ar bogha
bíodh cluiche ag dul ag
[illegible] [illegible] le [illegible]
leabia. [illegible] féin ā

dún dubċaċaċ, [illegible]
mé féin ann ann
ar ag [ailt] poll an romhainn
ar ag aill an Sgrúdú mór
aill an tsó, aill a' bláca
cuir mé clár mór fada
~~[illegible]~~ le baill le [illegible]
fágail
aill an ~~[illegible]~~ [ngealltáin] [illegible]
le aill an bláca

Gabla point 60 fead

Leic a' Ghuplaí mharbhuigh
mé éanacha ann

Rópa faoi mo lár 7 faoi
mo ghabhal aníos

aill an Chlochair thoir
an poll dubh
(aill an phoill dhuibh i gceist an Chlocháin)
bhí mé ar an leic ar feadh
na hoíche 7 mé ag marbhú
éan 7 bailigh trom ó
ichbhaint — an tír bhréan

súil phean

dhá lodar — téad éan
éanacha a cheangal i súil
ar an téad 6 slata ghaí
óna. Tógann ... thar
thar an druim 7 na
7 dhá lodar, druim ...

héanacha air

Dubloig — overhanging cliff

aill na mbroighcall // Sin é an
tír ar casadh an broighcall
tradaí trom — gleann a' Charnáin

mé féin, mo dheartháir
7 Seán Seoirse mharbhuigheamar
30 sgór ~~ør~~ éanacha aille
7 ocht sgór broighcall ag
gleann a Charnáin os cionn
binn Ghabhla

ollán na gcroicín — ró ...
ollán hill

brogeall óg an bhrollaigh bháin,
tá sí blasta le n-ithe,
chó maith le gé

tá croidhe chó maith le
chúm éille

Luighim síos mé le solas
lae 7 d'fhanfainn ann
fead na hoidhche
ní sguirim amach go
maidneachan lae go
dtagadh an congnamh

fuirioidh = fanaidh

ag rá a chéile síos san áit

Leac na Madaí Rámha

Ar an ~~Sgeir ...~~

Bhí mé san áit oidhche dairbh fairrge. Dar go deimhin. Chraitheadh sí an áit i gcaoi go raibh faitcíos orm go leanfadh an fhairrge suas ar an leac a raibh mo dheartbhráthair ann

Lá d'fhiadh contabhairt
bhí mé i gcontabhairt
Shín mé mo láimh amach
7 rug Pádraig ar bharr
na méar orm 7 shábháil
sé mé
Ó hoidhche go hoidhche
beirim go dtí iudhbais a
chúl romhainn

ní mé ag iarraidh ar an
saoghal fós ach greim mo
bhéil 7 slám móna

cearca geala = baoidhne
shells
coltóga blackheaded gulls
coimirceann siad le céile
i n-aimsir gála

Ladhrán glas, cam trágha
Is feadóg trágha an Ringed plover

Ribeanne an ghainimh Sandpiper
bíonn sé i ~~gcarraig~~ gcanaigh
san tsamhradh

Is mór an phráinn a bhíodh
agam. i n-Amacia

5/8/27
Teampull Gasráin
x nead na fáinleóige san
bhfuinneoig 4 cig
Teampull Dabhócaire
tobar 4
An Sceach mhór (agus
aon lon dóag ann
spideóg 7 gealun craige
Seabhac ar an gcarraig
gá bhfaire

Féach "Diocese of Kilmacduagh"
by Fahy

Éanacha in Inis Mór

Spideog
Reabóg móna
(Caológ)
Cuach
Caislín Cloch
Dreoilín
Ceann gob air creacaí
Smólach
Londubh
caislín Ceanndubh, caislín ceann...
(Caisrín ... 13)
fuiseog
Dreoilín dubh = bodarán
gealbhan tige
(gealbhan sgiobóil)
Ruadán alla
colm alla nó carraige

Cnióg cos dearg
Coróg (bíodh ann gan bhfeid)
Préachán dubh
Tradhnaí
Meantán gorm
Glasóg
(Spáin a' Caisrín)
gealbhan graige
Fiach dubh
(Domhnall dubh)
Seabhac Seilge
gobnéad
Druideanaí
Druideanaí beag
faoileán na sgadán } an faoileán glas ml. ... gobghlas
faoileán bán
faoileán ceanndubh
gealbróg
puilleacaí
Seabhac cac faoileán

Bán uille (geal)
Bán uille (-donn)
corr ṫig (5/8/27)
Ladhrán coideasg
gobadán an Roraire gaimhín
crotaċ
druid
gealbhan buiḋe
fáinnleóg 5/8/27
ean gjuthrainn
fuaċa mór
líneadán
cnogán
bríogeall
cailleaċ duḃ
feadóg tráġa
gé beag fionn
Bruġ láċa
raiḋbí-séar

colm carraige
an ċearc uisge
an buiḋeóg glas (Corr bearnaig

Caislín dearg: deir Ó Madagáin
gurb é an stonechat an
caislín dearg. Tá [illegible]
leis seo mar go bhfeiceann
brollach dearg ar an gcoileach

Redpoll: Níl aon ainm
Gaedhilge agam air seo. Is
cosúil nach é an caislín
dearg é, ná caislín
beagnach mór é. [illegible]
caislín ar fán a bhíos
ag preabadh ar an talamh
nó ar na clocha
caislín dearg – [illegible]

Cú cabaire le [illegible]

An Sceir Mhór

Ag teacht go dtí an Sceir Mhór
dúinn thángamar bóthar an Chladaigh
air tríd an machaire thángamar
timpeall ar Teampall Chiaráin
agus siar linn tríd an mbaile
beag go dtí Teampall Sabhairne
bhíomar ag baint [illegible] go
dtángamar go bhfoirgneamh
leath céad slat sa Teampall
Chuamar siar don [illegible] agus
ag dul siar dúinn tháinig an caislín
tríd an [illegible] carraige [illegible]
tá an charraig dá [illegible] dá
ar airde ar dhá thaobh na [illegible]
tóg an lá go [illegible]
go dtí a sé a chlog, ach bhí
an tráthnóna ag éirí fuar
beagán agus an ghrian [illegible]

bhí gorta duinn an bhric mhóir
tá an teampull, 7 ní fhéach
aca ann ach trí sgeacha
agus iad go dlúth le chéile
7 gan áirde dhá throigh
ionnta. An taobh eile de'n
teampull tá dhá sgeach eile
nó trí. Sílim nach bhfuil
sgeach eile le feiceál
ar an taobh seo de'n oileán
acht C.ll. Rónáin 7 ~~Ctt~~ Ceall[?]
agus ní hiongnadh go ndéanfaidís
gurb ar an sgeach seo
a thugas an Chaoi an
chéad fhógra nach ar
a teacht go hÁrainn dí
Tá an fhéar an-ghairgeach[?]
ar ailt ó thuaidh, an
teampull beag agus atá

sgeacha go dlúth faoi sgáth na
halla, 7 síos go fairrge an
t-iomall céanna [illegible] [illegible]
ná ~~[illegible]~~ scarranta beaga. Bhí
a thrí [illegible] [illegible] [illegible]
7 an [illegible] [illegible] de'n [illegible]
7 de'n chuan.
D'éirigh seabhac rua (Ruadán
alla) de'n chreig 7 luigh
ar bhinn an teampull
7 bhí [illegible] beaga 7
fáirleoga ag léimnigh -
luigh an Ruadán alla ar
bhinn an teampuill gar
d'fharrge. Chuaidh mar sin
an ailt d'éirigh sí arís
7 d'[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 7 d'imthigh
sí. Tháinigeamar go dtí

an sgaoi d'éisg lonndubh
as, agus ceirseach (an chearc)
lonndubh eile 7 loin óga
agus bhí sgaoi eile 7
chonnacamar faoi an sgaoi
d'éisg aon lon déag ar
fad ar an bhféar mór
7 spideog 7 gealún croige.

Bhí na loin cruinnighthe san
sgaoi i gcóir na hoíche.
Timcheall a seacht a chlog agus
nuair a bhíodar ag dul
chun suain. Ní féidir
[illegible] an [illegible] lon le
chéile ~~gannuchadh~~ sgeach
7 níor bh'acruinnightheachar
leis an meadhrín lon
le chéile ag an bhféar mór.

An Ruadhán alla bradach ag maidin
a thug sé cén tigh a mbeadh
na loin óga 7 tháinig beaga
le tuirling na hoíche 7 bhí sé
ansin ag faire go bhfuigheadh
sé dair ar cheann aca

~~Faoi~~ Ag bun na hallas atá
Tobar Sabairne gan ceann
oscail air, ach é forgailte
taobh na clocha a bhí timcheall
ar bhéal an amuigh. Idir an
teampull 7 an aill atá an
tobar so. Tá tobar beag
eile fíor-glas siar ó Thobar
Sabhairne tá an tobar so faoi an
aill 7 uimhir san gcarraig don
uisge 7 an t-uisge ag sile amach

san uisce glan díreach sna
bhuadhna ó'n leac mór os
cionn an tobair
  Sin é an dóigh atá ..
  Có fuair le dóigh atá — [illegible]!

Sean-aimsir[?]
  Una Ó ... ní Ma..
  mo Stóirín Jennie Ward
  an cúig ... pléidhe

Aill an poll-dubh i gCreagcaisleáin[?]
Aill a' bhlaca ar thalamh a' tSrátha[?]

Leic a' tupla ar thalamh
  Bóthnaíta[?]
An Clochán beag ar thalamh Greag
  an Chéirín
~~Gleann~~ (cnoc)
An tSruth marbh ar cionn
Greag a' Chéirín

Aill a' tSpailleáin ar thalamh
  an tSrátha
Aill Poll an Iomaire ar
thalamh Eochaille

Bun an fairgaire taobh tsa[?],
san Gró ar thalamh Seoirse[?]
na gCapall Tá sé ar
an taobh eile den Bhruinnán[?]

is cuid de na bruiġnáin binn
an fear gairb

dub'laoiġ overhanging cliff
M. Ó Madaláin

Aill a' Ṁunadáin buailte
ar Oileán na gCrogán
(taoib ṫiar de) ar ṫalaṁ
bun Gabla.

Tá Gleann a' Capáin
ar ṫalaṁ

Leac a' Ṫalapúin ar an
taoib ṫiar de Ḋún
Aonghusa. Aill a Ḃláṫan
taob ṫiar de sin

aill an Ḟala ar ṫalaṁ
Aill Ṁuirḃiġ

Poll a' Sgrios' ṁóir

Aill an Āra ṫiar (Eoghaill)
Aill an Āra ṫoir (Aill Rónáin)

Āra = carraig leagaiġ atá
ann.
Aṁráin na gCaoilleacáin
ruṁaḋ' ... ann
Caipeanna daoine den aill
sin = an fáil ... (d'áire
(aill an áire)

Poll na bPriosconnaíeta
aḋmad 7 feamuinn ag
teaċt ann ó ṫar ṫalaṁ
Cillronáin (ata tá

(Tóg capall ó ḟeamuinn
mar ḋéanfaiḋ céad ceilpe
dá ċlab ar an gcapall
agus mad ar an dá ċlab)

Bhinn a' ṗróinncaiġ
Brunnzaí- faoileán óg
bán an ḟaoileáin móir ġlais
agus bán an dRuimniġ
ní ḟuil.

Bíonn sponċaí bagadaba
ar cloigeann an ḟir
ḟionn — faoileán mór

Tógas 'na bhfearaí ... ceann
druimneaċ faoileán glas

Sgadán = 'na meall ag
mocaḋ síl áirġ

dRoiḟeara an druimneaċ

arġaiġe agam na haḋre
a mbíonn cosanaiḋe ar
na hainaiċa ann
leac nó leidge ar éadan
na haille go ḋéanaí cosmail
le leac na ...

xe oml

all uiċtaraí
all ṁiċtaraí

bodacán = an gealbhan tuirne
an leagh sheanóir
nó gorm

bain grus a deoraí go deo
agra mura le mo ḋearbhaċaim
quair dtoimirig an
bhróigeall mé.
tá ḃuigeaḋ na greisí
r-gormaig ar ! bíġ
ná ceannuiġí éige

Ceurc an Loin Duiḃ – tá
an broilaċ níos buiḋeaċta
ná ag an Lon Dubh.

Cloisfiḋ tú an caislean cloċ san
oíċe ċó maiṫ leis an lá

Tá rrota bán ar ḃruaċ an
ċuilinn carraige

(Connacas ceannaca seo
inaice leis an ḃfeic mór)

Ní hionann gob do na héanaċa
uile

La

Dornán   Dead Wings

Jottings about Birds
by Charles Dixon
Chapman & Hall Ltd 1893

Gaelic bird names from above
(A Visit to St Kilda)

Smearach	Redwing
Londutha	Blackbird
Clacharan	wheatear
Dra-in-down	St Kilda wren
Fiaé	Raven
Fannag	hooded crow
Druid	Starling
Brachd an t-sil	Pied wagtail
Corridhgrid-heach	Heron
(? Corr sgreadach)	
Treim	corncrake
Trallachan	Oystercatcher

ag bíogadh tríd a chodladh

bain sé srann chodlata amach

thomhais sé é He measured him

Siopa ~~tá~~ a bhí i nGaillimh bhí
"Sguab leat" air mar leas-ainm

dianadh seasamh a threorú
He was directed

cnaim a cleite

Clúmhach

Peadar 22/11/1928

gheibhidh breoite ar leaba chlúmhaí
ceithre orlaí chlúmhaí
i leabaidh bean tí

bhí ceannaithe

Bhí cuireadh na mná tithe
clúmhaí éanlaith fairrge
i leabaidh. Bhí lán glaice
de chlúmhaí éanlaith fairrge
isteach leaba a ~~bhíodh~~. Tá rud
na hola inti a gcleite
agus déanann clúmhaí
fairrge leac.

clúmhaí na gcearc
clúmhaí lachan sráide
clúmhaí circe
clúmhach cearc fraoigh

Ní bhíodh mórán luighe ag daoine
le clúmhaí go féadaire
bhíodh clúmhaí ardaor i nGaillimh
fadó d'ainig ceannaithe as
ceannaigh clúmhaí i nGaillimh
mar bhí an clúmhaí mellre ag
muintir Árann le clúmhaí fairrge

Gulbnaach	Curlew
Núskin	snipe
Farspach	Gt Blk backed Gull
Ruideag	Kittiwake
Sheilteach	Redbreasted merganser
Bunna chuachel	Gt Nthn Diver
Gearadh breacha	Black Guillemot
Lamhaidh	Common Guillemot
Falcadh } Falcadh }	Razorbill
Bougir	Puffin
Sgarbh	Shag
Guga	Young Gannet
Scrapire	Manx Shearwater
Assilag	Storm Petrel

Meadhón Fóghmhair 1927

13adh lá. Ar an bhfairrge goirte som inniu bhíos ag faire seabhac tamall. Seabhac buidhe a bhí ann – bhí sé in áirde ar an aér ag faire éin bhig nó luchóige ar talamh faoi. Bhí paiste ghlasanaigh faoi. Bhí na sglatáin ag corraí, agus ar feadh leath mhóimeide anonn is anúr, ní bhíodh cor ar bith aige, ach iad síorthe amach uaidh ⁊ é ag coimeád féin in áirde gan aon tarraing ar cosamhlachta.

Có candáirsaí le beann ṗerpergaí

Meadhón Fóghmhair 1927

meadhon lá.

Ag dul go hÁrainn dom indiu ar an Dún Aonghusa – bhí sgaoth faoileán idir oileán na gCaorach agus an caladh. Ina measg bhí éan mór dorcha chomh mór le faoileán na sgadán. Bhí faoileán dhá ruagadh. D'árdaigh an t-éan seo suas agus d'imthigh timcheall na sgaoithe. Éan dubh-liath – an dorchadha a bheith dubh gan[illegible] agus spota bán treasna ar an dá sgiathán in aice le n-a mbarr. Shílim gur Sgua a bhí ann, agus féachaim san áit seo ar an Great Skua atá ag Coward (Birds of the British Isles) go bhfuil barra bán ar an sgiathán, agus gur éan donn (nó umber brown) an Great Skua "It has a gliding flight", adeir sé, agus thugas sin faoi deara. Deir Ussher & Warren gur marbhuigheadh Skua ~~Sgua~~ mór i gCuan na Gaillimhe 1835 san bhFóghmhar a thagas an t-éan seo go cuanta Éireann.

Seabhaclac faoilleán éan glas

Bíonn sé ag sgreataighe sgreada.. go dtí i ndiaidh faoilleáin go gcaitheann sí uaithe an biadh. Ní thuitfidh an biadh an fhairrge go mbeidh sé sluigthe ag an éan glas.

Meaḋón Fóġṁair 1927

Uaslá.

Ag dul go hÁrainn dom indiu ċonnarcas ċanaċa eile i bfoġgaiḋ trí míle de ċaladh na Gaillimhe. (Uria troille) bhí éan óg in éindigh le gaċ maireán. The adult bird in summer is slaty brown on the upper parts and more rufous brown on the cheeks, chin and throat; the under parts and a narrow wing bar are white. In winter the plumage is browner and sides of face chin and throat are white. The first plumage of the juvenile resembles that of the adult in summer but in autumn one more like the winter dress is attained

—Coward Vol II p 269-70

Stoc 9/27 Síomán mac na bainṫreaḃaiġe

le crónaċan an tráṫnóna
meall gabáiste
mo ṡúil a ċur de.
muna mbréagaim mo ṡúile ní

Síol éirġ — Stiofáiní
Peadar

Nuair a ċaġar an aoir
sníġeann an tráiġ

Tá scap maiṫ Gaeḋilge anois aige.

ná bí ag gaidbhsíreacht ar
aon duine
= ag tóraíocht
= ag fliuchmagadh

fliuchmagadh = dá mbeadh duine
ag caint go dona leat agus
go mbeadh sé ag caitheamh
corrfhocal isteach le do
ghortú, sin fliuchmagadh

ag imle tide returning,
an taoille ag teannadh léi

fear i mbaile nó baile i
bparáiste

Dá mbeadh fear i mbaile
7 troideáil air agus é
cloisteáil ó béal gach duine
gur troid-fhear é, ní bheadh
muinín ag aonduine as
"baile i bparáiste" —
mar an gcéadna baile
a bheadh i lár an pharáiste

Rógaí;
Níl aon ceart mar
ceart do cainnt aoilig
féin

ní leithéide an t-athair ná
an tsinsir

Bhí faoileán sruipneaċ
i dteannta i n-eangaċ. Bhí
an t-eangaċ caiṫte ar an
gcé adhmaid ag an long Walsh
bhí cos an éin ceangailte
7 gceann de na mugaill
bhí an taoille ag tuile
7 de réir mar bhí an
taoille ag éirġe bhí faiċéir
ag teaċt ar an ḋruipneaċ.
Tosuiġ sé ag sgreadaiḋ
agus ag sgréaċġal. Táinig
na mílte faoileán ós a
gcionn san aer agus cuid-
ean ag sgreadaċ dáiríg
an taoille 7 báṫaiḋ an
ḋruipneaċ

Ag Poll an Ártire

Madaiḋ ag tabhairt féarra
faoi éan uisge san spruṫ
7 gan gaoiṫ ~~ar~~ ag an madaḋ
dul faoi'n uisge. Tumaḋ
an t-éan uisge ón madaḋ

Caoċ-ṗoll = poll grinn
doiṁin ar an gcuiṗraiċ
bíonn drang ~~[illegible]~~ ḟraoċ ag
fás timċeall an ṗoll

Fásann mónóga timċeall
ar an gcaoċṗoll.

an ṡúil

cloċ na súile an spotaín beag
bídeaċ dubh i lár na súile
~~amarc~~ glas na súl = iris (timpeall ar an gcloiċ)
gealacán an ċuid geal

tá sé ar an amarc =
ar ġlas na súl
fabraí lid
foraḋ lash
mogal an rud atá
ag clúdaiġ na súl - socket
amaċ ar mogal na súl
atá an foraḋ fásta

blaosg na sróine ridge
cogal na sróine an cnáim
idir an dá pholláire

úirbéal an béal náċ tar geoċta
gan gcaoi naċ dtagann
an dá béal ar a ċéile

deoraille silt uisge ón ail

Is glaise é ná an deoraille

ná comair (comairim) díobh
go dtigiḋ siad amaċ.
3/6/21 no. 117.

Ifrean

ní ha tír ná grás

déanfá iongantas ḋe.

Meaḋon Fóġṁair 1927

16aḋ lá

Aḋuil go Lití Cnoc Bán, indiu ċonnaiceas earog i lár an bóṫair 7 rud níos toirteaṁla ná í féin gá ṡáiṫ roimpe trasna an bóṫair ó'n taoḃ ṫiar go dtí an taoḃ ṫoir. Ḃí fuadar faoi'n earog mar ḃí an cat ag teaċt air go díreaċ. Nuair ṫáinig an cat suas léiṫe ḋ'ḟág sí an rud marḃ ar ċiuis an bóṫair 7 d'imiġ tar claiḋe isteaċ. Coinín óg marḃ a ḃí aice. An coinín co toirteaṁail léiṫe féin faoi dó. Is cosṁail gur marḃuiġ sí an coinín san gcoill ar an taoḃ ṫoir den bóṫar, gur iomċair 7 gur ṡáiṫ sí an coinín ó

an gcoill trasna an bóṫair go dtí an taoḃ-ṫiar. Go dtí an nead a ḃí sí gá ṫabairt le haġaiḋ an áil.

Ġolán

18aḋ lá. Ṫug gnaṫaḋ mór aċear (wasp) foċa anuas ar tim gcosán os cóṁair an tiġe 7 iad i ngreim ina ċéile. Sneaċad dearg a ḃí ann 7 ċuir sé ar a ḋruim. Ḃí an foċa anuas air 7 é ag gabáil ann. Ḃí uiġleo gá ḋéanaiṁ aca, 7 an gnaṫaḋ ag iarraiḋ a ċur de. Ṫóg mo ḃean an foċa de agus ḋóiġ an gnaṫaḋ ar ball,

uaṫaiḋ

Cuireadh a lorg
the footsteps were traced
Cuireadh a boladh traced by scent
oidhce na feil' sa Parthalméid
(Son) Sept 4
bíonn aonach ar an lá sin
Ní bhíod i nGaillimh fadó
ach an dá aonach — aonach na feil' sa Parthalméid agus aonach na faicha
bartaque 1,2
(ar an bhfaicha mór)

focal a chur ar bairille
to engage a barrel
gheall sé muc go márach
Is iomdha feilméara a gheall bulláin go márach
(naoim márach !

Sgológ na fuaróige haoi

(ar leanúint ó lch 19)

Gabhrach ní leag an tsrian seo ar maidin ní béidh [illegible] [illegible], ad. an tanacal.
Nuair fosglóchas tú doras an stábla craithfidh tú ido lámh [illegible] an céad duine de na trí [illegible] a chuirfeas a cloigeann [illegible] tabhair leat é agus béidh tú ag tigh mo dhearthára-sa féir an oidhce amárach le cuir [illegible] a dhul i sdábla agus ní mac baintreabhaighe gan fáilte é.
béidh go. Bhí sé ag dul

ngeal an geata nuair bhí
an ghrian a' dul i dtalamh
bhí bean a' tighe ina seasamh
'na doras
ar son Dé ar siúl na
tighthe níos fuide
go rámhala dhá sinn a
bhean croidhe adair sé go
ceard fhiú ort aimsighim
adair sí ar sgéimh do
Chearchnn ghlé thighearnaí
thí agus faicí ata ina
Coimnaidhe ~~gan~~ ~~n~~gan teach fio
ó ghorais dhol adair
sé go céard ~~ⁱⁿ~~ a bheadh bhaoghaltí a dhéanamh
sé ach mo a marbhú.
Tá sin sgéal dona
~~agur~~ a'm na adair sí
a bhí y bheannú ort

gaca madaí.
Sgéal cam air, adeir sé
ní móide go bhfuil dó chóimh-
maith ar cor ar bith agus
tá a thart –
A chomhairle féin adeir sí
go duine dannarda, agus
ní bhfuair amháin níos
ngeara. Cuir srian anois
go capall ruis a gcoirnéal
síu thall agus b'éidir go
mbeadh bliadhain caite agus
súil má thiocfadh sé isteach
leag sí aige duine
a raibh díol ar prógaun,
Ní duine a deir sé
gan ain
D'áitigh sé an duine
'go fóire dá oraunadeir

ní fé an talaṁ ḋearcamaí
a'd é!"
Ṫarraing sé a ċaṫaoir
i leaṫtaoḃ agus ṫáinig
suan codlata air i ḃ
gearr go ḋtáinig an ḟaiċ
ḃuaiċ. Rug sé ar ġualainn
air agus ċraiṫ sé é
síleaḋ go ḃfuil sé i ndo
ċodlaḋ adeir sé.
Nuair a ḋúisiġ an boḋ
lán adeir sé le meall
leis. cnáṁ sínead.
Ṫarraing sé an caipín
as a ṗóca agus ḃuail
sé san taoḃ ... é
... ṗéin agus
cairt..., ní a ... ...
mo ...

nár leagas mo shúil uirthi
le ocht mbliana déag
agus fiche
Bhfuil beagán caithte agat
adeir sé
Tá adeir seisean adeir
sé go raibh maith [illegible]
[illegible] ag do mnaoi,
Nach fada fuair [illegible]
ní [illegible] ar cuairt
agam
Creidim nach [illegible]
adeir sé ná ansin [illegible]
nach mo threabhlóid
aithris dom do scéal
adeir sé
Muise adeir sé, nár
[illegible] mé

Ó [illegible] adeir a' fathaigh
adeir sé, is tá an iongna
ar an [illegible] sé sgológ
na [illegible] leat a chas
leat
Sé adeir sé
A mhuise go bhfuil Dia
ort adeir bean [illegible]
[illegible] sé sin cnaimh
[illegible] duit
Ansin adeir a' fathaigh
adeir sé níl aon [illegible]
dom-sa fada [illegible]
do [illegible] tá [illegible]
(lá) [illegible] annsin [illegible]
ar éadaí na lochóige agus
[illegible] ní leat ar
maidin [illegible] agus beidh
tú san oidhche amárach

ag tiġ mo ḋreaṫára
Tá inġean ag mo ḋreaṫáir
adar sé ar ~~a~~ mbean óg
í bruaċtaiġṫe faoi na
seoiḋ ríoġaiċt le
órḋa ~~or~~ḋoirṫaiċt agus m'uṗa
ḃruasġlaiḋ sí sin ḋocáṁ
níl ám ceart ḋaraḟainn
leat.
Ḋ'éiriġ leis ar maidin
agus nuair ḃí sé ag
ḋéanaṁ ar tiġ an
tSíomaiḋ honcal ḋ'airiġ
an tonncal torann a
ċapaill ag teaċt
Ġlaoiḋ (ġlaoḋ ṡé) sé ar
an inġ~~..~~ 'tá an í ó
ḃrisinteaiċt ar mo
ḋreaṫáir adar sé —

aiṫniġim fuaim a ċapaill
ag teaċt
Ṡeas a capall ag an
ngeata agus ḋ'éiriġ an
marcaċ
Ná adair sé le na
inġin, gonḋte atá sí
aige ó mo ḋreaṫáir
Connaic an fear óg
ag ḋéanaṁ ar é faoi
mór-ḟearg. Níor tug sé
an tsiúl ḋó nú gur
ḃuail sé leis an gcáċa
ris an ~~a~~ taoiḃ clí é
ḋoirt liom anall a
inġean, sioḋ é mac
mo ḋreiṫire ag Éirinn—
Ṗógadar é 7 ḋ'siúladar
é Tógeadar den talaim

ṫ iár corp cleite agus
sgiaṫáin na gcur
leagadar i sgaṫaoir ins
a bparlús ~~ṫ~~
Níor mar liom-sa
adair an nigean a dúirt
ní cuir muirḟan orṫ,
a aṫair, bíos a fios
~~ar~~ a'm go raibh sé seo
ar an mbealaċ ag
tigeaċt aċ ní ḟiafróċaimid
aon rud só go dtí
cair [illegible] béid. Nuair
a bhí biaḋ caiṫte acu
ċuadar ar [illegible]
Níl aon ġábaḋ duit
labairt, adair sí tá
ṁór a'm ná ca ḃfuil
do ṫarraingt —

Sé amáraċ do lá adair
sí. Ní raḃam ġaiḋ aon
lá is bleaġan adair sí
a tagas ~~[illegible]~~ ċuirinn nigean
ar ṡnáṁ ar loċ na
fola ina dtrí ḋala
snaoiḋ adair sí téiriḋ
ar colba a loċa agus
níl ~~aon calaiḋ~~ le feiceál
agat ann aċ aon ṫolán
amáraċ agus cuir tú
féin i bfolaiḋ ann ins
an am a bfuil siad
ag tigeaċt cuirfiḋ siad
ceo codalta orṫ, ní
orṫ-sa amáraċ aċ ar
na sluaiġte. Tá cloiċ
a bfaġ tocaṁ don ṫolán
agus nuair a aireoċas

tí an codlaḋ a' tiġeaċt
orm. bí ag cuimhniġ do
cloiginn Ḋen cloċ, ná
ná ċuireann tí í do
codlaḋ tá tí annsin
go lá ní bheann faoi
ḋraoiḋeaċt na mbean
mara [illegible] aon codlaḋ
orm nuair ní leoċaḋ siad
a gcodlaḋ ina loċa
isin am a mbainfeaḋ
siad ḋíob a gcuid éadaiġ
le ḋul ar snáṁ
leaċfaiḋ (ler3) ceann aca
sibín uaine le h-ar
a cuid éadaiġ. Ṁó
ṡirigeann leat é sin
a ċoinneaċt tá leat,

Níor éiriġ. Ḃí sé ina
ċodlaḋ.
Ḋéan sé annsin insinteaċt
tá ní bheann faoi ḋraoiḋeaċt
na mban nuair ṫainig
an tá ní bheann ḋúisiġ
sé agus síl sé nách raibh
sé uair a ċluig ann
ní gearr gur airiġ sé ag
tigeaċt iad. Anois adeir
sé ní leigfiḋ mé mo
leac ar cárda.
Ċonaic sé [illegible]
a cloiginn Ḋen Ċloċ
isin am a ndeacadar
sin ar snáṁ níor leig-
sin ab faillige é ċoinniġ
sé an sibín agus ḋímiġ
an [illegible] fhadáin

anois adeir sí níl aon
maith duit mé a coimeád
faoi láthair ach tiubhraidh
mé sgríobhtha duit ar mo
chuid fola go ndéanaidh mé
chuile sórt duit dá bhfuil
i mo chomhachta agus b'sin
ag agus m'athair (?) [illegible]
liom féin ach tabhair dom
a sbáin
Thug sé duit a sbáin
agus tarraing sí deor (?)
ar a cuid gruaige
Cuir isteach póca i sin
anois adeir sí
D'fhág sé ina fala (?)
in éindigh léi féin isteach an
áit nó go ndeachadar go
ceann curtha (fhead)

leagadh bhíodh aige agus leagadh
ól aige agus chaith míle sórt
ólfa maireachta Nuair a bhí
bhíodh caithte aige sheadh tháinig
a sgológ go dtí é
Nuair chéad fáilte roimhe
a Dhaire Dorchamhaic adeir
a sgológ
Nuair go maire tú
a fhear gan coinneal adeir
[illegible]
Tháinig a chodladh anois
adeir a sgológ tá neart
oibre le déanamh agam
amárach
Fuair sé a chodladh
agus tháinig sé go
dtí é le gloine fíon

ná bíoḋ faitċíos ar biṫ
ort a deir sí. Níl aon
tsnaiḋm dá gcuirfiḋ sé
naċ scaoilfiḋ mise.
Nuair a d'éiriġ sé ar
maidin lá ar na ṁáraċ
fríċeaḋ a ḃriscfaṫa léiṡ
sí
Siuḃail leat anois a deir
a' sgológ, tá ceann rópa
aḃus-ṫa le tiáġaiḋ.
Ṫuig sé ag tobar é
caiṫfiḋ mé anois a deir
sé an tobar sin a
ċuosgaḋ leis a' gcanna
seo agus a fáinne óir
a ċaill mo ġarmáṫair
ē a fáġail ~~...~~ ann. Tá sé
ar tóin a' tobair sin

Níl aon canna a caiṫfeaḋ aı
fear beiṫ amaċ naċ dtéagfaiḋ
trí Gunn Wreaċ go dtráiġ
a' bean óg le na dinnéar
aige
Muire a Ṡeáin na gc~~...~~
go cé nuair tá mé a
ḋéanaim
Go suarac a deir sé
Nuair a caitim ceann amaċ
teaġann trí Gunn Wreaċ
lí go dinnéar anois
a deir sí agus beiḋ sé
taoḃġiṫa ċamra ṡiúl má
ḃeiḋ sé síze áḋ
Ċuir sí lámh ina póca
agus ṫug sí mearacán
ar a' póca. Ċaiṫ sí
a ṫrí lán uisge amaċ

níor ḟan deor sa tobar
ċuir sí láiṁ síos agus
ṫug sí aníos a fáinne
anois a Seáin na gcarad
céard déarfá
Rinne Seán meanga gáire
Is gorra cabhair Dé ná
an doras adeir sé.
Seo anois adeir sí
tabhair síar ag an
mbodaċ é sin agus
ná tabhair onóir ar biṫ
dó
Seo anois adeir Seán
adeir sé agus mallaċt
Dé ḋuit féin agus
do do ġar ṁáṫair
Ha há adeir sé, fear
spriúnċa a ḃéas somar

mar ḃéas mise réiḋ leat.
Téiriġ a ċodlaḋ anois adeir
sé, agus tá do ḋóṫain
rumat amaċ amáraċ
Nuair a d'éiriġ sé ar
maidin fuair sé bricfasta
ṫug an sgoloġ leis é ag
stábla nár glanaḋ le
seaċt mbliana
Ċaill mo ġar ṁáṫair snáṫad
anuraiḋ, adeir sé, agus
caiṫfiḋ tú í d'fáġáil
Ó dia linn adeir Seán
Ċaiṫ sé dá ṫoiriġ sé
ag caiṫeaṁ amaċ níl
don píce dá gcaiṫeaḋ
sé amaċ naċ dtéiġeaḋ
isteaċ arís
Ní raiḃ mé [illegible] ċíorṫuaiḃeal

aṁáin adeir sé go dtí indiu,
Bhí Peig aice - se
go ceart a bhí le n-a ágaiḋ
agus bhí an dinnéar dá
nuair lioṁ. Nuair a táinig
sí Muire a Seáin na gCapall
adeir sí céin caoi a bhfuil
tú a' Dhathanain
Muire dá ṁeara mall
adeir sé ní dá ṁeara
mulloch. Sí go dinnéar adeir sí
Ní raibh sí ag bronnadh
gruaige a tarraingt as
a cloigeann. Caith sí
amach ruainne dhé
aoibhe fuair sí an
greadadh.
Seo anois adeir sí
tabhair slat ag an mbacach

I sin agus na tabhair aon
ómós do mar tamall
féin tuirseach dá siúbhal aige
Seo anois adeir Seáin
adeir sé agus rach na
raithnighe grinn agus féin
agus ar do ghaimhceáil
Sé go Baile anois adeir
a' sgoláig agus tairis
a codladh agus tá píosa.
Mach oibre a'm le d'agaidh
ar maidin
Chuaid an fear bocht
a codladh agus táinig
a' bhean óg go dtí é
le gloine fíon.
Ná bac leis, adeir sí
bíodh misneach ort.

nuair d'áiriġ sé ar maidin
lá ar n-a ṁáraċ fuair sé
bricfasta
bhfeiceann tú an Caisleán
sin ṫall, a deir a' ġológ,
feicim aḋaiġ sé
tá sé sin donna le
seaċt mbliain ní bḟuair
mé aon ḟear fós ar ṫuinn
a ċuir ceann air Caisfrí
tá ceann a ċur air
tá ċuile ball uaigneas
leagtha annsin le d'air
Níor fan sí le dinnéar
ar ḃrí an lá seo aċ
ċuaiḋ sí amaċ go
dtí é. siúlna ċuirfeaḋ
sí níos mó trioblóid
air

ċuir sí ceithre ġabalóg i dtoll
a ceile (i dteannta a ċéile)
leag suas iad sin anois
aḋaiġ sí.
Nuair a leagaḋ suas iad
bí an ceann ar a gcaisleán
gaḃ suas anois go dtí é
aḋaiġ sí 's na tabhair
aon droċ do
ġlac sé amaċ air.
Dún é anois é aḋaiġ
sé agus má tá ceann
ar a gcaisleán go
gcaillfe an fiċ-uimpara
(dónas) a ceann féin
tiubraiḋ mé triall
dá tá dún aḋaiġ sé
le Dáṁ níor bfeice mé
ceard eile ann le déanaim

áit.
Ní ḃfuaireaḋ aige adeir
sí le Seán Ṁíċeocáin uí
anoċt
Bí bean ċóṁarsanaċt
a tabairt aire dí seo
agus ċaiṫeaḋ sí a
ḟreaġairt trí uaire
san oíḋċe
Dfág an cala na
caoraċ ina ndiaiḋ sa
leaba faoi ḋraoiḋeaċt
a bí istoiġ a bean ċoṁarsanaċt
a ḟreaġairt trí uaire
san oíḋċe
Ḋíṁiġeadar ar maidin
agus ní raiḃ aċt ṡaġain
a ḃí odair ó ḃaile nuair
a ḃairġeaḋ istiġ iad.

bás i an ġolóġ ḃaċ seo
baḋ í an rí a ḃí ar
an oileán é agus bí an
oireaḋ seo ceadta fear aige
in arm agus in ṫadaí
Nuair a ċaiṫ sé an cala
istiġ leaḃ sé féin
agus iad féin í
A ṡaoil adeir sí breiṫiúnas
ido dtaiḃ agus ḟaċ ó
ḃféaċfá aon duine a' ġlaċ
ido ḋiaiḋ .
Tá adeir sí agus na ṗearsúnta
inoiḋ adeir sí ċaiṫneoċaiḋ
inse ceo draoiḋeaċt ann
ḋá féin agus iad féin
Ḃfíor dí ċarraing.
Ċairnig aṫ breiṫ aca go
neamh agus ḃfaġainn díoḃ san

caṡaḋ aḃaile
anoir a Ṡeáin adeiriġ sí
tá tura a ḋul aḃaile
má ḟeiceann aon ḃlas do
béal nó aonduine go dteaga
in [illegible] anuas ar an
ní ġnaoiṁneoċaḋ tú go a'
ḃróca tú ariaṁ mé.
Ḟuaiḋ sé aḃaile go dtí
an ṁáṫair go ndéanfaḋ
sé an sgéal a aiṫris dí
go cén ċaoi ar ċaiṫ sé
a ṡaoġal ó d'imiġ sé
agus ma ċuaiḋ [illegible]
níor ṁac gan fáiṫe é.

bí sé ag coimeád gaċ aon
duine amaċ ar ḟaiṫċeós
go dteangṁóċaḋ sé lena béal

d'airiġ leis gur sgaoil bairneall
a ċróiḋe nuair a ċrom sé
síos dá ḋúnaḋ. ċáiniġ corlaċ
ceo a bí sa teaċ agus nuair
a d'airiġ sí é ċuimil sí
a teanga dá béal. níor
ċuimiġ sé ariaṁ ar an
cala glaisgeal agus bí
a ḟíor aice féin é sin

Sé an áit a ndeaċaiḋ
sí ar a caoiṁniṡ féin
suas i gcrann. Ċaiṫ sí
tá agus bhí ag mairseáil
ar a cuid spraoiḋeaċt
d'imiġ an duine uasal óg
leo agus rinne sé cleaṁnas
le bean óg. bí dá ínlo
agus trí ceaṫramna

ar a dhúthaigh. Ní raibh aon
tionónta ar a dhúthaigh
bocht nó saidhbhir nach dtug
sé cuireadh ar a bhainis dó

D'áirigh le Gréagóir go raibh
sé ina chónaí ar an
mbaile a raibh an duine uasal
ina chónaí ann, fuair
sé cuireadh ar a mbainis
Anois ádhair an Ghréagóir
leis an inghin is sine a
bhí aige tSeirse ag an
tobar 7 tabhair Seán
nuige áit go gcuirfí
mé an leacáin sío ar
bogadh ann faoi choinne
an lae amáraigh
Bhí an tobar faoi bhun

Gráin ins an áit a raibh
an tsala ghlégeal 's na smeacháin
lá 7 bliain. Nuair a tháinig
inghean a Ghréagóir ag an
tobar nuair a bhreathnuigh
sí síos chonnaic sí an úghala
ní fhuair sí ach dul abhaile
go dtí n-a h-athair
Cén caoi a bhfuair tú
iomnach féin nuige a cur
ag iarraidh uisge agus fuair
mé an fosaidh uisge is
deas faoi roithaibh na gréine
Puinnigh leat uisge a dheartháir
sé leis an dara h-inghean
agus tabhair amach an
uisge
Chuaidh an dara inghean
ag a tobar 7 nuair a

Crom sí síos ag tógáil
an uisge connaic sí
an sgáta. Ó adair sí,
shíl mé adeir sí nach raibh
aon dream ag breathnú
chó daor leis sa saoghal

Tagaidh sé an sean caibileán
é féin 7 tugaidh sé leis í
thaing sí abhaile
Cá bhfuil an cuirgeladair
a gheargaidhe
bhfuil náire ort a dúirt sí
a cur do clann inghean
ag tobar, na mná 'y
breaghéa faoi luidh na
gréine
Dia a rinne a Dia a
cum, adair a gheargaidhe

ach ní bhfuair á rionnaí
aon leachtaire níos feárr
na í féin
D'imthigh leis an ghreagaidh
í féin agus chuaidh sé
ag an tobar. Nuair a
Crom sé síos ag ~~tób~~ tógáil
an uisge connaic sé an
sgáta breathnaigh sé suas
agus chonnaic sé an
bhruinneal. Má's é do thoil
í adair sé an dtiocfá
anuas.
Sé mhaith, adair sí tá
mé lá 's bliadhain anuig o
Siubhail leat liom sa
anois ag m'athair agus
tiubhartha mé duit í mar
tá sa aon féin a's ag

mo Ċoimhéadar
Cuaiḋ
Nuair tar ngceadar isteaċ
bí an ólann ingean ḋá
ngléas féin.
Nuair a bhéas bia caite
agat adeir a gréasaidhe
tá súil am go ngoilfaiḋ
tú ag baint in [illegible]
linn
Is minic sí móide go
mbéaḋ aon ġlacaḋ léite
adeir sí.
Tá cead ag gaċ uile
duine dul ar a' mbainis
adeir a' gréasaidhe
D'imṫiġ leo 7 ċuadar
ag teaċ na bainse
Bhí gaċ uile sórt spóirt

bhí gaċ uile sórt pleisiúir ann
7 bhí gaċ uile sórt caiṫeamh aimsire
ann
D'éirig an bean óg ina seasamh
agus d'fhiafraig sí go
múnla mánla: an ngeobhfaiḋ
sí féin cead píosa spraoiḋ
a ḋéanamh
Dubhraḋ léi go ngeobhfaiḋ
7 míle fáilte
D'iarr sí pláta airgid
7 leag sí ar a' mbord é
Tarraing sí amaċ coilleaċ
7 cearc leag sí gráinne
cruiṫneaċt idir a coilleaċ
7 a' ċearc
Ḃuail a' ċearc gob ar
a' gcoilleaċ
Is olc é do ċumann,

aḋarṫ a ċoiliġín salaċ [coilbí]
an gcuiṁniġeann tú ar
a ṫobar nár tréigir a
ṫaosgaḋ
a gcuiṁniġeann tú
ar a stábla nár glanaḋ
in imiċeaċt trí lá
a gcuiṁniġeann ar a
gcaisleán nár tréigir
a ċosánaiṁ
a gcuiṁniġeann tú ar
an gceo draoiḋeaċd a
ṫarraing mé idir mé
féin is na céadta
a gcuiṁniġeann tú
ar ḟóġ bíl a' imeaḋaiġ
a sgar mé féin is tú
féin ó n-a ċéile
[S. nó an nár a ċuig (sí)]

ó is fíor sin adeir sé
mé ta an cleaṁnas fao
ṡanta
níl na sramanna sraonta
aċ gorṁín is coinsiain
tú, a cala breaġ ġeal

[tá mbeaḋ an fóġṁ óénta
beaḋ an sruaoim cursa]

níl na snaimtheanna snamtha

adlacán – reilig
adlacán = fearann ag Peadar

raṫí nać mbeaṙṫaḋ bainte
ṫríḋ

Do bí fear a ġeoḃraḋ tobar
tí sin a gcaiṫfiḋe an
tobar a ḃainteaḋ
Seán do Sean Seáin
Pádraic do Naoiṁ Pádraic

Ṁarainn ag a ṫeaċ!

In ainm Naoiṁ Seáin

Tá tobar Naoiṁ Seáin ar
ḃaile an Tíġe Ṁóir trí
míle siar ón Spidéal!
Toibrín Carraig a' Ṁianaiḋ
a bí ar go dtí aimsir
Father Hosty
Ḋubraḋ leis sin gurb é
Seán a bí ar a ḃfear
a ḟearaḋ é
Ḋubairt sagart le ḃúr
ainm a ċur ar a
ḃfear ino ar a mbean
a ġeobfaḋ an tobar
gurb é an ainm
sin a ḃaint an
tobar
⁊ ḃaint ré an tobar
tobar Naoiṁ Seáin
ġeobfaiḋ an tobar seo

le leaṫ ruib 7 le leaṫ glaig

iarainn fórsin handcuffs

Cádó cianna ó bí tú
ṫiar?

go gcuirfid mé turas
until I make a pilgrimage

Níor ḋéad — Peadar
Níorḃ ḟaḋ

tabhairfé baraimad ar
(tormáil)
an mbaile seo — defy

cuarglaic connauraid, discredit
táiz ní ba cuarglaisge

malairt mapa

Caiṫeaḋ an fear baċ
The man's case was dismissed

tarruigṫeaḋ ag caṫaoid air

an aiṫḟiorra

bas é rin (a) ḟearraċ ar
an mbuaċaill báṗr é

Luḃbainte ṡalaí atá ṡríṫ
i'nGaillim ~~as~~ ó Connamara

A mbainfiḋ mi cronn ~~mo turf~~ mo ṫoṁays
ḋíom? — ? cron

mé ag dul ag toṁaisiú
and 7 gan mé gnuise fool
Will you tell me if I guess right.

Caoineadh Oisín i ndiaidh na Féinne

Oisín gan bhrí ná neart

a n-earra is a gcleas [illegible]

ag smaoineamh ar áilneacht na bhFiann

a Oscair, thall i gcéin [illegible]

a Fhinn, nár [illegible] mo chnámh

[illegible] [illegible] is [illegible] beó

[illegible] gan [illegible] gan neart mo chorp.

Le Dia ní dóigh gur [illegible] sinn

Ní maith agam [illegible]
not becoming to recall it.

Réidh mo ghlór

Radharc [illegible] [illegible] — [illegible]

Cloisfead fada ó mo bhéile
do [illegible] [illegible] cár sleamhain

mo cheart ngéagaibh

leanbh [illegible] [illegible] —

Né, ní léir cóir ghabh mo lámh
radharc mo shúl ná mo [illegible]
Tar éis mo chluas, mo [illegible] [illegible]
Cár [illegible] [illegible] anois ní fear

gan féachaint ar an [illegible] go [illegible]

[illegible] [illegible] times of terror

Alamān a domhain

Nár ní a ghabh neart ar fhonn

A Dhia 's aoibhinn féin

Do réir mar cuirtear do thoil

A Dhia a chéad grá agat
Nár fhéir an dúinne do cheap an bhaoir
Ná glac fearg tréan grá d'fhonn
Nár chuimhnigh riamh go teacht an bhéal

Glac do chuairt mé fhéin

Rachainn le Conncar chuisle-fine
Conncar t. Conquest of Dr.

D'bhír gaoth ar fheothadh

Impidhe sócair do chur ort

Ag feiṫeaṁ leis a ngrá
expecting

Orsín mbáí sa ġeall fá ġruaġ

Cáġ nigda ġaċ óí ac—

mo ċapaḋ – mistress

Is éagsaṁail liom – strange

nac nglacann dolṫ ġréim óiċ

Ní béarn i gcuinġa

Ní ceapsa i bḟás mo ġlór
should not be heeded

mo ċuaill ċanóir

mórcuid gan grábhas

leaġpear
sáinnas namea éarall
Sáinnas Campbell, ceannlim

Ó ġrá mo ċapa
Cúis mo ċroíde
go bhfuilim ar ḋrí ceapa

taca cláit
mo ċaipe gan bánna
cannelaim moaning
subcias joy

mo ṡaruid ċráidte
Leabhar tráth. book of offices

Pluippe an-éigse

beorgar bís

tarnocht geoí [illegible]

cuileog na gclog

gréasaí [illegible]

Ruaig ghlugaire (gnome) [illegible] [illegible]

Sceolán: d'fuigfinn an héill í — [illegible]

ag gabháil cumar ir io gcronn

Fógaim ar dtí ceann cad
d'fág sé rinn ar dtí

Srai na maoile ruaise
= an [illegible] Ruaí
[illegible] [illegible] 7 [illegible]

mo iongadh an tonn go spéir san cóirs

d'fhág sé sinn ar dít

an fanann go na cuibreach

achlán   groaning
itheadh 7 nadh   drinking & eating
(d'nadh ré a chéile
an bheacht-bhéile   measured meal

Flúr cairmhioscra na féinne
ní furas sin d'aisig orra
ar bhaois

bonn comhdhálaí   in equal shares

Sóinalcas   comfort

truaġ ḟ caṡa mo ṡáil

an ḟearann ó mo ṡáil ar ceal

buiḋean le craeír
ní ċuirfeaḋ i suim.
tonġċáin mewling

ní cruall duit go teaċ na ngaoiṫ
Daor-ḃás black death

maiċeam ṫ'ongnaḋam
ar carraiḋ tuillaḋ saoġal

le lánḃlonn
maiṫeam mac ríġ ḋéit tabair naḋ

Col g. cuil & cola pl colanna

Cén col atá agat leis? gaol
craobh cuil, incest
col ceathar 1st cousin
colanna ceathracha
col seisear c. gaolmhar
fear cuil near kinsman
col fola relationship causing impediment
col uisce spiritual relationship
col iarthais impt to marriage with
deceased's wife or husband's rels
ceannacht cola marriage disp.n
col geise violation of geas
col le dislike horror
bhéadh col orm baint leis
gan col without hindrance, faultless
ort a chol seach cách
ní truagh gol ach gol cuil

Muller (Barthy)
Bark an Grenze
GH Ronagy